

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/65/65/97

WIARA POLAKÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

-
- Polacy uważają się za ludzi wierzących (95% wskazań), w tym co siódmy (14%) ocenia swoją wiarę jako głęboką. Za niewierzącego uznaje się zaledwie co dwudziesty ankietowany. Charakterystyczną cechą naszej religijności jest częstszy niż w innych krajach udział osób wierzących w praktykach religijnych. Według deklaracji z marca '97, ponad połowa (58%) Polaków bierze w nich udział raz w tygodniu lub częściej, natomiast 7% badanych w ogóle nie uczestniczy w praktykach religijnych.
  - Niespełna dwie trzecie Polaków (61%) wierzy w Boga i nie ma żadnych wątpliwości co do Jego istnienia. Jedna czwarta (25%) ankietowanych ma niekiedy chwile zwątpienia, lecz generalnie nie wpływa to na ich przeświadczenie, że są osobami wierzącymi. Co dwudziesty (5%) nie jest pewny swej wiary - równie często zdarza mu się być przekonanym, że wierzy w Boga, co wątpić w swoją wiarę. Co siedemnasty (6%) deklaruje, iż nie wierzy w uosobionego Boga, lecz jedynie w pewnego rodzaju Siłę Wyższą.
  - Mimo znacznego odsetka Polaków przeświadczonych o własnej wierze, deklaracje stosunkowo wielu z nich nie w pełni pokrywają się z przekonaniami konstytutywnymi dla kanonu katolicyzmu - można ich określić jako wierzących „nie całkiem” czy też wierzących selektywnie. Co piąty respondent nie wierzy w życie pozagrobowe, w niebo, w istnienie grzechu pierworodnego (po 21% wskazań), niemal co czwarty nie wierzy w zmartwychwstanie (24%), prawie co trzeci nie wierzy w cuda (29%) ani w istnienie piekła (33%).
  - Polacy w zdecydowanej większości (81%) są optymistami - wierzą w ostateczny triumf dobra, czyli w to, że dobro wcześniej czy później zawsze zwycięża nad złem.

W podejmowanych ostatnio dyskusjach na temat religijności Polaków¹ często mówi się o religijności selektywnej - jako typie religijności właściwej pewnej części naszego społeczeństwa. Selektywność wiary ma polegać na tym, iż poszczególne elementy systemu dogmatyczno-moralnego składającego się na naukę Kościoła nie są traktowane spójnie, lecz dokonuje się spośród nich wyboru tylko tych, które łatwo jest akceptować i które nie kolidują z normami realizowanymi w praktyce życia codziennego. W poświęconej temu tematowi dyskusji w „Res Publice” jeden z autorów tak opisywał tę sytuację: „Katolik selektywny akceptuje nie wszystkie dogmaty i normy moralne, lecz tylko te, do których umie dostosować swoje indywidualne życie”². Na przykład dla wielu owych „katolików selektywnych” akceptacja rozwodów czy nawet niechęć do administracyjnego ograniczania prawa do aborcji nie stoi w sprzeczności z przekonaniem o pozostawaniu członkiem Kościoła czy uważaniem się za osobę wierzącą. Wyniki naszego sondażu³, w którym pytaliśmy Polaków m. in. o ich wiarę i przekonania religijne, można potraktować jako przyczynek do tej dyskusji.

---

¹ Por. M. Marody, *Selektywnie religijni*, [w:] *Oswajanie rzeczywistości. Między realnym socjalizmem a realną demokracją*, Warszawa 1996, ISS UW, a także dyskusję poświęconą tej sprawie - „Res Publica” nr 3/97.

² R. Magryś, *Kim są katolicy selektywni?*, „Res Publica” nr 3/97.

³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (82) przeprowadzono w dniach 13-18 marca '97 na 1185-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

W potocznym przekonaniu Polacy należą do narodów, dla których religia ma wyjątkowe znaczenie. W tym kontekście mówi się zarówno o wysokim stopniu religijności, jak i zakorzenionym w tradycji szczególnym związku łączącym naród polski z Kościołem. Jeśli wziąć pod uwagę poziom autodeklaracji polskiego społeczeństwa, to jego religijność jest rzeczywiście wyjątkowo wysoka. W marcu br. 95% Polaków uważało się za ludzi wierzących, przy czym co siódmy ocenił swoją wiarę jako głęboką. Za niewierzącego uznaje się zaledwie co dwudziesty Polak. Dla porównania można przytoczyć dane, z których wynika, że w roku 1990 przeciętne deklaracje wiary religijnej dla krajów Europy Zachodniej wynosiły 79% (w tym np. w Irlandii 96%, w Hiszpanii 86%, we Francji 62%, w Holandii 51%), natomiast w Czechach - 40%⁴.

		CBOS
Niezależnie od udziału w praktykach religijnych, czy uważa się Pan(i) za osobę:		
- głęboko wierzącą	14%	
- wierzącą	81%	
- raczej niewierzącą	4%	
- całkowicie niewierzącą	1%	

Oczywiście deklarowanie, że jest się osobą wierzącą, nie mówi nam wiele o typie i intensywności wiary ani o tym, w co faktycznie się wierzy. Respondentów zapytaliśmy o siłę i charakter ich wiary - o to, czy w swoim przekonaniu są osobami wierzącymi w Boga i nie mają co do tego żadnych wątpliwości, czy zdarzają się im chwile zwątpienia lub załamania, czy też ich wiara w ogóle nie jest zgodna z chrześcijańskim kanonem i ortodoksją, i np. wierzą jedynie w jakąś Siłę Wyższą.

Według deklaracji badanych prawie dwie trzecie Polaków wierzy w Boga i nie ma żadnych wątpliwości co do Jego istnienia. Jedna czwarta ankietowanych ma niekiedy chwile zwątpienia, lecz generalnie nie wpływa to na ich przeświadczenie, że są osobami wierzącymi.

---

⁴ M. Marody, *op. cit.*, s. 235.

Co dwudziesty nie jest pewien swej wiary - równie często zdarza mu się być przekonanym, że wierzy w Boga, co wątpić w swoją wiarę. Co siedemnasty deklaruje, iż nie wierzy w uosobionego Boga, lecz jedynie w pewnego rodzaju Siłę Wyższą.

		CBOS
Proszę powiedzieć, które z poniższych stwierdzeń dotyczących wiary w Boga jest Panu(i) najbliższe?		
Wierzę w Boga i nie mam wątpliwości co do Jego istnienia		61%
Wierzę w Boga, choć mam niekiedy chwile zwątpienia		25%
Czasami wydaje mi się, że wierzę w Boga, a czasami, że nie wierzę		5%
Nie wierzę w uosobionego Boga, ale wierzę w pewnego rodzaju Siłę Wyższą		6%
Nie wiem, czy Bóg istnieje i nie wierzę, że jest sposób, żeby to sprawdzić		2%
Nie wierzę w Boga		1%

Wiarę w Boga i brak jakichkolwiek wątpliwości co do Jego istnienia najczęściej deklarują osoby powyżej 55 roku życia, mieszkańcy wsi, badani o poglądach prawicowych oraz nie umiejący określić swojej orientacji politycznej, natomiast wśród grup społeczno-zawodowych - robotnicy niewykwalifikowani i rolnicy. Dość oczywiste, że wątpliwości są tym częstsze, im wyższe wykształcenie badanych. Natomiast brak wątpliwości w tym wymiarze jest pozytywnie skorelowany z częstością praktyk religijnych.

Wiarę w Siłę Wyższą, nie zaś w uosobionego Boga deklaruje co dziesiąty mieszkaniec największych miast, badany z wyższym wykształceniem, o lewicowych poglądach politycznych, co ósmy osiągający najwyższe dochody, rzadko (kilka razy w roku) lub wcale nie uczestniczący w praktykach religijnych. Wśród grup społeczno-zawodowych częściej niż przeciętnie tego rodzaju wiarę deklarują prywatni przedsiębiorcy oraz przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji.

Charakterystyczną cechą polskiej religijności jest częstszy niż w innych krajach udział osób wierzących w praktykach religijnych. Według deklaracji z marca '97, ponad połowa (58%) Polaków bierze w nich udział raz w tygodniu lub częściej. Wśród krajów Europy objętych badaniem europejskich systemów wartości (EVS) z roku 1990 wyższy odsetek

uczestnictwa w praktykach religijnych odnotowano jedynie w Irlandii (81%), średnia dla krajów zachodnioeuropejskich wyniosła 24%, natomiast w najbardziej zlaicyzowanym społeczeństwie europejskim - w Czechach zaledwie 8%⁵.

		CBOS
Czy bierze Pan(i) udział w praktykach religijnych, takich jak: msze, nabożeństwa lub spotkania religijne?		
Tak, zazwyczaj kilka razy w tygodniu		7%
Tak, raz w tygodniu		51%
Tak, kilka razy w miesiącu		13%
Tak, kilka razy w roku		23%
W ogóle w nich nie uczestniczę		7%

Rozważania o obecności zła w życiu - zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym - należą zwykle do kluczowych elementów systemów religijnych różniących poszczególne wyznania, nawet w obrębie chrześcijaństwa. W skrajnie dualistycznym ujęciu - typowym np. dla manicheizmu - obecność zarówno dobra, jak i zła jest nieredukowalna, a ich walka jest głównym elementem pozwalającym zrozumieć funkcjonowanie świata. W protestantyzmie dobro nie jest osiągalne w ziemskim życiu, człowiek sam nie jest w stanie podnieść się z upadku, jeśli nie dotknie go łaska Boga. Jest ona nierozpoznawalna dla jednostki i choć człowiek ma obowiązek starać się o dobro, to jednak musi się liczyć z tym, że na tym świecie zło zawsze będzie obecne w jego życiu. Natomiast katolicyzm zakłada możliwość osiągnięcia dobra - spowiedź umożliwia odwrót ze ścieżki grzechu i ponowne znalezienie się w stanie łaski wiodącej do dobra. Stąd również kult świętych, którzy uosabiają ostateczne zwycięstwo nad grzechem. Wydaje się, że przekonanie o odradzaniu się dobra i jego dostępności dla człowieka należy do przekonań bardzo silnie zinternalizowanych przez Polaków, którzy z pewnością nie należą do wyznawców dualizmu, są natomiast wyjątkowymi optymistami, jeśli chodzi o ostateczny wynik walki dobra ze złem. Zdecydowana większość

---

⁵ M. Marody, *op.cit.*, s. 237.

ankietowanych zadeklarowała, że wierzy w ostateczny triumf dobra nad złem. Wśród wielu zaproponowanych respondentom stwierdzeń, co do których mieli się ustosunkować, wiara w to, że dobro zawsze zwycięża, zyskała największy odsetek wskazań pozytywnych (81%).

Spośród wybranych elementów wiary należących do kanonu katolicyzmu największa liczba ankietowanych zadeklarowała wiarę w Sąd Ostateczny oraz w to, że człowiek ma nieśmiertelną duszę. Niewiele mniej badanych twierdzi, iż wierzy w istnienie życia pozagrobowego oraz nieba, a także w to, że rodzimy się obciążeni grzechem pierworodnym. Równie dużo respondentów podziela, niezgodne z ortodoksyjną wiarą, przekonanie o istnieniu przeznaczenia, czyli wierzy w to, że ludzkie życie jest predeterminowane, obciążone dobrym lub złym losem. Stosunkowo mniej osób zadeklarowało podstawową dla chrześcijaństwa wiarę w zmartwychwstanie, a także w cuda oraz w istnienie piekła.

Tabela 1

w procentach

Czy wierzy Pan(i) czy też nie wierzy:	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
- w to, że dobro wcześniej czy później zawsze zwycięża nad złem	81	11	8
- w Sąd Ostateczny	77	16	7
- że człowiek ma nieśmiertelną duszę	76	16	8
- w niebo	72	21	7
- w życie pozagrobowe	71	21	8
- w to, że rodzimy się obciążeni grzechem pierworodnym	70	21	9
- w przeznaczenie, istnienie dobrego lub złego losu	70	21	9
- w zmartwychwstanie zmarłych	67	24	9
- w cuda, których nie można wyjaśnić za pomocą ludzkiej wiedzy	60	29	11
- w piekło	59	33	8
- w wędrówkę dusz (reinkarnację)	34	49	17
- w to, że zwierzęta mają duszę	30	56	14

Można powiedzieć, że powyższe wyniki potwierdzają tezę Mirosławy Marody, iż mimo znacznego odsetka Polaków przeświadczonych o własnej wierze, deklaracje relatywnie wielu z nich nie w pełni pokrywają się z przekonaniem konstytutywnymi dla kanonu katolicyzmu - można ich określić jako wierzących „nie całkiem” czy też wierzących selektywnie. Co piąty respondent nie wierzy w życie pozagrobowe, w niebo, w istnienie

grzechu pierworodnego, prawie co czwarty deklaruje, że nie wierzy w zmartwychwstanie, niemal co trzeci - w cuda ani w istnienie piekła. Wydaje się, że ma to związek przede wszystkim z opisywanym przez tę autorkę procesem indywidualizacji wiary, a także z typową dla współczesności utratą spójności w postrzeganiu świata, co - jak widać - dotyczy również religijnego wymiaru życia.

Wobec niespójności przekonań sporej grupy badanych nie jest zatem dziwne, że aż ponad jedna trzecia (34%) zadeklarowała nie mającą nic wspólnego z katolicyzmem wiarę w reinkarnację, a tylko nieco mniejszy odsetek wiarę w to, że zwierzęta mają duszę. W porównaniu z innymi krajami liczba wierzących w reinkarnację jest wysoka - wśród mieszkańców Irlandii⁶ tego rodzaju deklarację złożyło 19% badanych, w relatywnie bardziej zsekularyzowanym społeczeństwie francuskim - 24%.

W celu bardziej szczegółowego poznania typów wiary w polskim społeczeństwie przeprowadziliśmy analizę czynnikową, w wyniku której otrzymaliśmy dwa czynniki. Jeden można określić jako czynnik spójności przekonań religijnych czy też ortodoksyjności wiary, drugi czynnik można definiować umownie jako czynnik synkretyzmu religijnego czy też wiarę typu New Age.

W skład pierwszego czynnika weszły przekonania typowe dla katolicyzmu. Najsilniej związana jest z nim wiara w zmartwychwstanie, w Sąd Ostateczny oraz w niebo. Niewiele mniej znaczące dla stopnia ortodoksyjności przekonań religijnych są: wiara w istnienie nieśmiertelnej duszy, w życie pozagrobowe oraz w to, że nie rodzimy się niewinni, ale obciążeni grzechem pierworodnym. W nieco mniejszym stopniu wiąże się z tym również wiara w cuda, w jeszcze mniejszym zaś przekonanie, że dobro wcześniej czy później będzie zawsze triumfować nad złem. Z czynnikiem spójności wiary w obrębie przekonań typowych dla katolicyzmu negatywnie skorelowana jest wiara w to, że również zwierzęta obdarzone są duszą.

---

⁶ Dane dotyczą roku 1990, por. M. Marody, *op.cit.*, s. 242.

Natomiast w skład czynnika synkretyzmu religijnego wchodzi przekonanie, że zwierzęta mają duszę, a także wiara w przeznaczenie oraz w reinkarnację. Pozytywnie, lecz nieco silniej niż z pierwszym czynnikiem skorelowane jest również przeświadczenie, że dobro wcześniej czy później zawsze zwycięża nad złem.

Tabela 2

Czy wierzy Pan(i) czy też nie wierzy:	Czynnik I	Czynnik II
- w zmartwychwstanie zmarłych	0,89568	
- w Sąd Ostateczny	0,88560	
- w niebo	0,87157	
- że człowiek ma nieśmiertelną duszę	0,84159	
- w życie pozagrobowe	0,82315	
- w piekło	0,81299	
- w to, że rodzimy się obciążeni grzechem pierworodnym	0,79069	
- w cuda, których nie można wyjaśnić za pomocą ludzkiej wiedzy	0,51157	
- w to, że zwierzęta mają duszę	-0,22353	0,73771
- w przeznaczenie, istnienie dobrego lub złego losu		0,64489
- w wędrówkę dusz (reinkarnację)		0,59312
- w to, że dobro wcześniej czy później zawsze zwycięża nad złem	0,25577	0,33474
Wyróżnione czynniki wyjaśniają 58% wariacji.		

Większy wskaźnik spójności wiary cechuje kobiety niż mężczyźni. Najbardziej zgodna z ortodoksją okazała się wiara rolników, emerytów, kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracowników umysłowych niższego szczebla. Wyróżniają się w tym względzie również mieszkańcy wsi, a także osoby osiągające średnie dochody (326-449 zł) na osobę w rodzinie. Natomiast najmniej konsekwentni w swych przekonaniach religijnych są prywatni przedsiębiorcy, pracownicy fizyczno-umysłowi oraz bezrobotni. Nieco mniejsza niż przeciętnie spójność wiary charakteryzuje również osoby najmłodsze (do 24 roku życia), mieszkańców największych i najmniejszych miast oraz badanych osiągających najwyższe dochody. Wyraźnie bardziej konsekwentne w deklaracjach są osoby o poglądach prawicowych niż lewicowych. Dość wyraźne są również zróżnicowania regionalne - spójnością swoich przekonań wyróżniają się mieszkańcy regionu wschodniego i południowo-wschodniego, natomiast najmniej konsekwentni w wierze są respondenci mieszkający w regionach środkowym i zachodnim.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Proszę powiedzieć, które z poniższych stwierdzeń dotyczących wiary w Boga jest Panu(i) najbliższe?
 1 - Wierzę w Boga i nie mam wątpliwości co do Jego istnienia; 2 - Wierzę w Boga, choć mam niekiedy chwile wątplenia; 3 - Czasami wydaje mi się, że wierzę w Boga, a czasami, że nie wierzę;
 4 - Nie wierzę w uosobionego Boga, ale wierzę w pewnego rodzaju Siłę Wyższą; 5 - Nie wiem, czy Bóg istnieje i nie wierzę, że jest sposób, żeby to sprawdzić; 6 - Nie wierzę w Boga (%)

	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	61	25	5	6	2	1	1183
Płeć							
Mężczyźni	57	23	7	9	3	1	559
Kobiety	64	27	4	3	2	0	624
Wiek							
do 24 lat	51	38	8	2	2	0	164
25-34	59	24	8	6	3	0	208
35-44	54	29	6	9	2	0	253
45-54	60	24	5	7	2	2	222
55-64	71	17	2	4	4	1	142
65 lat i więcej	75	16	2	4	2	2	193
Miejsce zamieszkania							
Wieś	68	21	6	3	1	1	440
Miasto do 20 tys.	54	28	7	5	5	1	143
od 21 do 100 tys.	60	26	3	7	2	1	230
101-500 tys.	55	27	6	7	4	1	238
501 tys.i więcej mieszk.	55	29	3	10	2	1	131
Region							
Północny	54	30	6	7	2	1	119
Zachodni	59	25	6	6	4	0	150
Środkowozachodni	59	28	4	4	4	0	179
Środkowy	58	27	3	9	2	0	209
Wschodni	70	21	1	3	4	1	145
Południowo-wschodni	69	18	8	3	0	1	184
Południowo-zachodni	57	26	7	6	2	2	196
Wykształcenie							
Podstawowe	72	19	3	4	2	1	364
Zasadnicze zawodowe	65	22	7	4	2	0	359
Średnie	49	34	4	8	3	1	367
Wyższe	48	27	7	10	6	1	91
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier.,inteligencja	47	24	9	15	3	1	76
Prac.umysł.niż.szczebla	46	44	2	6	1	1	131
Pracownicy fiz.- umysł.	51	24	13	7	4	2	78
Robotnicy wykwalifikowani	61	21	7	5	5	1	116
Robotnicy niewykwalifik.	67	23	3	5	1	2	55
Rolnicy	73	13	5	9	0	0	72
Prywatni przedsiębiorcy	57	23	2	15	2	1	50
Bierni zawodowo							
Renciści	67	23	6	1	1	1	145
Emeryci	77	12	2	5	2	1	207
Uczniowie i studenci	38	48	8	2	4	0	71
Bezrobotni	64	24	6	3	2	0	109
Gospodynie domowe i inni	58	33	3	2	3	0	72
Pracujący poza rolnictwem							
Sfera budżetowa	51	30	8	7	3	1	124
Sektor państwowy	49	35	7	3	3	2	151
Sektor prywatny	57	25	5	10	3	0	251
Spółdzielczość	60	22	8	6	4	2	23
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 200 zł	64	24	6	5	1	0	283
201 - 325	66	21	6	4	3	1	239
326 - 449	65	27	4	2	1	1	195
450 - 599	56	27	3	8	5	1	158
Powyżej 599 zł	47	28	5	13	3	3	150
Ocena własnych war. mater.							
Złe	68	19	5	5	2	1	319
Średnie	61	26	6	4	2	0	579
Dobre	53	31	3	9	3	1	282
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	94	3	1	0	0	2	83
Raz w tygodniu	73	21	3	2	0	0	600
Kilka razy w miesiącu	59	31	5	5	0	0	149
Kilka razy w roku	35	36	10	12	5	1	266
W ogóle nie uczestniczy	25	27	11	15	14	7	83
Poglądy polityczne							
Lewica	47	33	5	10	4	2	231
Centrum	59	24	6	7	3	0	339
Prawica	66	23	5	4	2	0	359
Trudno powiedzieć	68	22	6	1	2	1	252

Tabela 2. Czy wierzy Pan(i) w życie pozagrobowe?

(%)

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	29	11	10	8	1183
Płeć						
Mężczyźni	39	27	14	13	7	559
Kobiety	44	31	9	7	8	624
Wiek						
do 24 lat	33	34	15	10	8	164
25-34	43	33	10	7	8	208
35-44	37	33	11	11	8	253
45-54	39	26	14	11	10	223
55-64	49	26	10	12	3	142
65 lat i więcej	51	24	9	9	8	193
Miejsce zamieszkania						
Wieś	45	29	11	8	8	440
Miasto do 20 tys.	38	30	12	9	10	143
od 21 do 100 tys.	41	29	9	14	7	230
101-500 tys.	40	29	12	13	6	238
501 tys. i więcej mieszk.	38	30	17	6	9	131
Region						
Północny	33	35	16	10	6	119
Zachodni	31	37	11	10	11	150
Środkowo-zachodni	43	30	12	11	3	179
Środkowy	36	28	14	12	10	208
Wschodni	57	24	5	9	5	147
Południowo-wschodni	53	26	10	1	10	184
Południowo-zachodni	38	27	12	16	7	196
Wykształcenie						
Podstawowe	46	25	8	11	9	365
Zasadnicze zawodowe	38	27	15	10	9	359
Średnie	40	34	11	8	6	367
Wyższe	40	34	13	9	5	91
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	36	37	13	8	7	76
Prac. umysł. niż. szczebla	43	38	9	9	2	131
Pracownicy fiz.- umysł.	32	31	19	8	10	78
Robotnicy wykwalifikowani	36	26	13	17	7	116
Robotnicy niewykwalifik.	38	25	14	12	10	56
Rolnicy	52	29	3	8	8	72
Prywatni przedsiębiorcy	42	32	24	2	1	50
Bierni zawodowo						
Renciści	50	25	6	11	8	145
Emeryci	48	26	10	9	7	206
Uczniowie i studenci	39	33	11	10	7	71
Bezrobotni	32	28	18	8	13	109
Gospodynie domowe i inni	38	29	8	12	14	72
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	43	30	13	9	5	124
Sektor państwowy	38	32	13	12	6	151
Sektor prywatny	37	31	15	9	8	251
Spółdzielczość	33	28	8	15	16	23
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 200 zł	45	27	11	10	7	282
201 - 325	40	31	10	11	8	239
326 - 449	42	32	11	7	7	195
450 - 599	43	27	11	11	7	158
Powyżej 599 zł	34	31	16	13	5	150
Ocena własnych war. mater.						
Złe	46	29	9	10	6	318
Średnie	41	29	11	9	10	580
Dobre	38	32	14	10	5	282
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	68	19	0	9	4	83
Raz w tygodniu	54	29	7	5	5	600
Kilka razy w miesiącu	35	37	11	4	13	149
Kilka razy w roku	19	32	21	16	12	266
W ogóle nie uczestniczy	11	20	23	36	9	83
Poglądy polityczne						
Lewica	31	28	19	15	8	231
Centrum	41	33	10	8	9	340
Prawica	51	27	9	8	4	358
Trudno powiedzieć	39	29	10	11	11	252

Tabela 3. Czy wierzy Pan(i) w zmartwychwstanie zmarłych?

(%)

	Zdecydo- wanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydo- wanie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	43	24	13	11	9	1181
Płeć						
Meżczyźni	39	24	13	13	11	557
Kobiety	47	24	12	10	7	624
Wiek						
do 24 lat	39	26	13	16	6	164
25-34	48	24	11	9	9	208
35-44	39	26	11	12	12	252
45-54	39	25	17	12	8	223
55-64	47	25	11	9	9	142
65 lat i więcej	51	18	12	9	9	193
Miejsce zamieszkania						
Wieś	47	25	10	8	9	440
Miasto do 20 tys.	39	20	21	15	6	143
od 21 do 100 tys.	44	26	10	13	7	229
101-500 tys.	42	22	15	11	10	238
501 tys. i więcej mieszk.	36	24	14	13	13	131
Region						
Północny	40	21	19	10	10	119
Zachodni	31	29	19	13	8	150
Środkowo-zachodni	48	21	13	10	8	179
Środkowy	35	28	9	17	12	208
Wschodni	56	23	6	10	4	147
Południowo-wschodni	48	27	6	3	13	183
Południowo-zachodni	45	20	16	14	6	196
Wykształcenie						
Podstawowe	46	23	11	11	10	365
Zasadnicze zawodowe	45	21	15	10	9	359
Średnie	39	29	12	12	7	367
Wyższe	46	20	13	12	9	90
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	38	31	13	11	8	76
Prac. umysł. niż. szczebla	41	30	13	10	5	131
Pracownicy fiz.- umysł.	30	26	20	21	4	78
Robotnicy wykwalifikowani	38	26	13	12	11	116
Robotnicy niewykwalifik.	46	20	11	11	12	55
Rolnicy	51	21	3	9	16	72
Prywatni przedsiębiorcy	40	24	14	7	14	50
Bierni zawodowo						
Renciści	47	22	14	8	9	145
Emeryci	52	22	10	8	9	206
Uczniowie i studenci	42	23	15	13	6	71
Bezrobotni	41	22	14	12	11	109
Gospodynie domowe i inni	42	24	13	16	5	72
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	42	31	7	15	6	124
Sektor państwowy	38	26	12	14	10	150
Sektor prywatny	38	25	18	9	10	251
Spółdzielczość	46	14	11	11	17	23
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 200 zł	48	24	12	9	7	282
201 - 325	39	28	12	10	11	239
326 - 449	47	26	10	10	7	195
450 - 599	46	18	13	13	9	158
Powyżej 599 zł	30	27	19	15	9	150
Ocena własnych war. mater.						
Złe	47	23	12	10	9	318
Średnie	43	23	13	10	11	579
Dobre	40	27	13	14	6	282
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	80	10	4	3	3	83
Raz w tygodniu	55	25	8	5	8	600
Kilka razy w miesiącu	39	29	16	8	9	149
Kilka razy w roku	19	28	22	20	12	266
W ogóle nie uczestniczy	11	10	22	44	13	83
Poglądy polityczne						
Lewica	32	21	18	20	9	231
Centrum	44	27	12	9	7	339
Prawica	52	25	10	7	7	358
Trudno powiedzieć	40	22	13	11	14	252

Tabela 4. Czy wierzy Pan(i) w piekło?

(%)

	Zdecydo- wanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydo- wanie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	26	15	18	8	1181
Płeć						
Meżczyźni	30	26	15	21	8	557
Kobiety	36	26	16	15	8	624
Wiek						
do 24 lat	29	35	18	10	8	164
25-34	41	26	12	15	6	208
35-44	29	29	14	18	11	252
45-54	30	21	18	23	9	223
55-64	32	27	14	19	8	142
65 lat i więcej	38	21	17	18	7	193
Miejsce zamieszkania						
Wieś	40	26	15	11	8	440
Miasto do 20 tys.	23	30	21	19	7	143
od 21 do 100 tys.	30	29	12	23	6	229
101-500 tys.	29	23	16	22	9	238
501 tys. i więcej mieszk.	31	23	16	19	12	131
Region						
Północny	26	31	19	16	8	119
Zachodni	22	30	17	23	8	150
Środkowo-zachodni	34	24	20	16	5	179
Środkowy	31	21	15	23	11	208
Wschodni	45	25	11	12	7	147
Południowo-wschodni	40	32	11	7	12	183
Południowo-zachodni	30	24	15	25	6	196
Wykształcenie						
Podstawowe	35	27	12	17	9	365
Zasadnicze zawodowe	34	27	16	16	7	359
Średnie	30	25	18	19	9	367
Wyższe	32	26	15	24	3	90
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	29	33	14	21	3	76
Prac.umysł.niż.szczebła	30	27	19	16	7	131
Pracownicy fiz.- umysł.	18	29	16	30	7	78
Robotnicy wykwalifikowani	27	29	18	17	9	116
Robotnicy niewykwalifik.	34	18	15	18	15	55
Rolnicy	49	24	2	15	10	72
Prywatni przedsiębiorcy	34	16	28	17	5	50
Bierni zawodowo						
Renciści	34	28	11	19	9	145
Emeryci	37	24	18	15	6	206
Uczniowie i studenci	20	34	23	11	12	71
Bezrobotni	37	25	14	14	10	109
Gospodynie domowe i inni	41	23	4	24	8	72
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	31	33	13	18	6	124
Sektor państwowy	26	27	18	23	7	150
Sektor prywatny	27	24	21	19	9	251
Spółdzielczość	39	20	13	15	14	23
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 200 zł	38	29	15	13	5	282
201 - 325	29	28	15	15	12	239
326 - 449	35	29	13	16	7	195
450 - 599	33	19	15	26	8	158
Powyżej 599 zł	21	23	20	25	11	150
Ocena własnych war. mater.						
Złe	37	26	14	15	8	318
Średnie	31	27	15	17	9	579
Dobre	32	24	17	22	6	282
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	61	17	11	10	1	83
Raz w tygodniu	43	28	12	9	8	600
Kilka razy w miesiącu	26	35	19	10	10	149
Kilka razy w roku	15	25	20	32	9	266
W ogóle nie uczestniczy	5	9	21	52	12	83
Poglądy polityczne						
Lewica	25	20	21	26	8	231
Centrum	32	31	12	17	9	339
Prawica	39	25	16	14	6	358
Trudno powiedzieć	32	26	14	17	11	252

Tabela 5. Czy wierzy Pan(i) w wędrowkę dusz (reinkarnację)?

(%)

	Zdecydo- wanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydo- wanie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	18	21	28	17	1181
Płeć						
Mężczyźni	15	16	26	27	17	557
Kobiety	17	20	16	28	18	624
Wiek						
do 24 lat	13	23	27	22	14	164
25-34	20	21	14	31	14	208
35-44	15	19	21	28	17	252
45-54	18	20	26	21	16	223
55-64	17	15	21	31	16	142
65 lat i więcej	13	11	16	32	27	193
Miejsce zamieszkania						
Wieś	17	18	17	26	21	440
Miasto do 20 tys.	11	24	27	27	10	143
od 21 do 100 tys.	16	17	16	33	18	229
101-500 tys.	18	18	24	24	16	238
501 tys.i więcej mieszk.	16	16	28	27	12	131
Region						
Północny	13	20	22	30	15	119
Zachodni	14	22	26	26	12	150
Środkowo-zachodni	13	21	26	26	15	179
Środkowy	16	11	19	34	20	208
Wschodni	23	16	11	29	20	147
Południowo-wschodni	17	22	20	15	26	183
Południowo-zachodni	17	18	20	33	11	196
Wykształcenie						
Podstawowe	17	16	18	25	25	365
Zasadnicze zawodowe	17	16	22	30	15	359
Średnie	16	24	21	24	15	367
Wyższe	8	13	28	45	6	90
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	10	27	20	35	8	76
Prac.umysł.niż.szczębla	15	22	21	29	14	131
Pracownicy fiz.- umysł.	10	33	29	19	10	78
Robotnicy wykwalifikowani	16	17	26	28	12	116
Robotnicy niewykwalifik.	19	21	12	30	19	55
Rolnicy	20	9	12	34	25	72
Prywatni przedsiębiorcy	16	24	33	24	4	50
Bierni zawodowo						
Renciści	17	16	22	26	20	145
Emeryci	13	13	18	30	26	206
Uczniowie i studenci	18	18	28	24	12	71
Bezrobotni	23	16	17	22	21	109
Gospodynie domowe i inni	21	19	12	27	21	72
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	15	25	19	30	12	124
Sektor państwowy	13	22	23	28	13	150
Sektor prywatny	14	21	26	27	12	251
Spółdzielczość	14	21	27	18	21	23
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 200 zł	20	17	17	30	16	282
201 - 325	15	21	17	26	21	239
326 - 449	16	19	23	25	17	195
450 - 599	16	17	20	32	16	158
Powyżej 599 zł	11	22	28	26	13	150
Ocena własnych war. mater.						
Złe	19	18	18	26	19	318
Średnie	15	16	22	28	19	579
Dobre	14	24	22	28	13	282
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	17	14	13	40	15	83
Raz w tygodniu	20	19	18	24	19	600
Kilka razy w miesiącu	12	22	22	28	17	149
Kilka razy w roku	11	20	25	28	15	266
W ogóle nie uczestniczy	7	10	29	41	13	83
Poglądy polityczne						
Lewica	14	17	23	30	16	231
Centrum	18	25	15	26	16	339
Prawica	17	17	24	28	13	358
Trudno powiedzieć	14	13	21	25	27	252